

SELETUSKIRI

Haridus- ja teadusministri kehtestatud toetuse andmise tingimuste muutmise eelnõu juurde

I SISSEJUHATUS

Käskkirja eelnõuga muudetakse kolme haridus- ja teadusministri käskkirja, millega reguleeritakse SA Eesti Teadusagentuuri poolt elluviidavaid toetuse andmise tingimusi:

- haridus- ja teadusministri 30. detsembri 2015. a käskkirja nr 481 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Teaduse rahvusvahelistumine, mobiilsuse ja järelkasvu toetamine „Mobilitas Pluss““ elluviimiseks“ (*edaspidi* „Mobilitas Pluss“) ja;
- haridus- ja teadusministri 31. detsembri 2015. a käskkirja nr 486 „Tegevuse "Valdkondliku teadus- ja arendustegevuse toetamine" toetuse andmise tingimuste kinnitamine“ (*edaspidi* „RITA“).
- haridus- ja teadusministri 25. septembri 2015. a käskkirja nr 357 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Teaduse populariseerimine „TeaMe+““ elluviimiseks“ (*edaspidi* „TeaMe+“).

Käskkirju muudetakse perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seadus § 16 lõike 1 alusel ning „Mobilitas Pluss“ lisa 1, „RITA“ lisa ja „TeaMe+“ lisa kinnitatakse uue terviktekstina.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi tõukefondide osakonna peaekspert Jaak Kask (7350 319, jaak.kask@hm.ee). Eelnõu ettevalmistamisel on lähtutud rakendusüksuse SA Archimedes ja käskkirjade „Mobilitas Pluss“, „RITA“, „TeaMe+“ elluviija SA Eesti Teadusagentuur ettepanekutest.

II EELNÕU SISU

Eelnõu seletuskiri koosneb kolmest osas, milles esimeses osas põhjendatakse „Mobilitas Pluss“ lisas 1, teises osas „RITA“ lisas ja kolmandas „TeaMe+“ lisas tehtavaid muudatusi.

1. Eelnõu punkt 1 muudab „Mobilitas Pluss“ lisa 1 ja kinnitab selle uue terviktekstina. Lisas 1 tehakse muudatused järgmistes punktides:

Punktis 5.1.4. täpsustatakse sõnastust. Hetkel kehtiv sõnastus: „Järeldoktori toetused on suunatud nii Eesti residentidele kui ka välisriigi kodanikele...“. Lauset muudetakse järgmiselt: „Järeldoktori toetused on suunatud nii Eesti kui ka välisriigi kodanikele ...“. Tegelikult ei ole residentsus oluline.

Punktis 5.7 täiendatakse lauset „tegevuses ei saa koolitavatana osaleda tegevustes 5.2 ja 5.3 toetust saanud teadlased“ järgmiselt: „tegevuses ei saa koolitavatana osaleda tegevustes 5.2. ja 5.3. toetust saanud teadlased, välja arvatud juhul, kui koolitus toimub Eestis“ Põhjuseks on see, et ETAg-i hinnangul ei ole vajalik keelata tegevustest 5.2. ja 5.3. toetust saanud teadlastel koolitustel osaleda, kui sellega olulisi täiendavaid kulusid ei kaasne, näiteks Eestis toimuva suuremale grupile toimuva koolituse puhul.

Punktis 11. täpsustatakse tegevuste eelarvetabeleid, et tagada käskkirja ladusam rakendamine tulenevalt struktuuritoetuste süsteemi SFOS eripäradest. Käskkirja kogueelarve nii EL toetuse, riikliku kaasfinantseeringu kui omafinantseeringu osas ei muutu.

Eelarvesse lisatakse punkt 11.1, kus kajastub Euroopa Liidu ja riikliku kaasfinantseeringu vaheline jaotus toetatavate tegevuste lõikes. Muudetakse Euroopa Liidu ja riikliku kaasfinantseeringu vahelist jaotust toetatavate tegevuste lõikes ja ühtlustatakse see kõikidel tegevustel. Kõikides toetatavates tegevustes on EL toetuse ja riikliku kaasfinantseeringu omavaheline proportsioon sama (ERF 89,47% ja RKF 10,53%). Tegevustes 1.1.2 ja 3.1.2 lisandub partnerite omafinantseering. Mobilias Plussi kogueelarves toetuste proportsioon ei muutu.

Punktis 11.2 kajastub tegevuste kogueelarve. Eelarvet täiendatakse selliselt, et omafinantseeringuga kulukohad on tehtud nõ 2. alareaks. Muudatus on eelkõige vajalik, et oleks eraldi real elluviija ja partnerite kohustusliku omafinantseeringuga read. RKF ja ERF omavaheline proportsioon on kõigis tegevustes ühesugune.

2. Eelnõu punkt 2 muudab „RITA“ lisa ja kinnitab selle uue terviktekstina. Lisas tehakse muudatused järgmistes punktides:

Punktis 4.1 muudetakse tegevuse 2: Teadmispõhise poliitikakujundamise toetamine abikõlblikkuse perioodi senise 21.12.2021 asemel kuni 31.12.2021 ehk see pikeneb 10 päeva võrra. See võimaldab läbi viia tegevusi ja katta kulusid aasta lõpuni, nagu ka tegevus 1 puhul.

Punktis 6.3.1. täpsustatakse, mida täpsemalt tegevus 3 alt toetatakse. Lisatakse täpsustus, et toetatakse ka rahvusvahelise TA koostöö edendamist ja rahvusvahelistes TA koostöörühmites osalemist.

1. Töörühmites arutatakse TA initsiatiivide tegevusi nii siseriiklikul kui rahvusvahelisel tasandil. TA initsiatiivide liikmed on tavaliselt ministriumid, seega on ministriumitel oluline saada infot nende tegevuse ja plaanide kohta. Töörühmites on hetkel alla kümne, neid loetakse juurde vastavalt liikmesriikide ühistele soovidele/probleemidele, millele otsitakse kiiret lahendust. Tavaliselt on töörühmites lühiajalised (nt 6 kuud) ja põhinevad vabatahtlikul osalusel. Töörühmites võib tulevikus juurde tulla. Osalemisel lähtutakse teema olulisusest siseriiklikul tasandil ning ka oma võimalustest töörühmites panustada.

2. Üks sellistest rahvusvahelistest töörühmitest, milles võib olla tarvilik osaleda, on Groupe de haut niveau pour la Programmation Conjointe ehk High Level Group for Joint Programming (GPC). GPC on loodud Euroopa teadusruumi ja innovatsiooni komitee (ERAC) juurde ja koosneb liikmesriikide ja Euroopa Komisjoni poolt nimetatud esindajatest, lisaks on viimasel aastal haaratud juhtgrupi töösse ka esindajad erinevatest teaduse ühise kavandamise algatuste (JPIde) sekretariatidest. Eesti esindajatena osalevad: Ülle Napa (ETAg), Maria Reinfeldt (HTM) ja Maia-Liisa Anton (EV alaline esindus Euroopa Liidu juures).

GPC kavandab JPIdele ühiseid raamtingimusi, toimib üleüldise koordineeriva koguna ning lepib kokku sobivad ühise kavandamise valdkonnad. Liikmesriikide osalemine toimub "à la carte" printsiibil, see põhineb vabatahtlikkusel ja riigi huvil. Läbi erinevate alatöörühmitest arendatakse GPC raames pidevalt JPIde toimimist, arendatakse riiklikku koordineerimissüsteemi jne. Peamised ülesanded GPCle lähitulevikus on teostada seiret juba loodud algatuste üle, parandada JPIde raamtingimusi, edendada teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamist riiklikul ja Euroopa tasandil, aidata kaasa JPIde riikliku koordineerimisskeemi arendamisele ning arutada ja otsustada võimalike uute JPIde loomise üle. Töörühmitest osalemise kulud saab osaliselt ühildada GPC-s kuludega (nt kui töörühmites osalejad järgnevalt GPC istungile), kuid võib tulla ette ka eraldi töörühmitest koostumisi,

mille kulud tuleb katta liikmesriigil. GPC kohtumisel osalemise lennukipiletid katab Euroopa Nõukogu. Muud kulud tuleb katta elluviijal või osaleval partneril. Kohtumisel osaleja allkirjastab lähetusaruande, kus ta kinnitab, et tema pileteid ei finantseerita topelt. Samuti on rahastaja kirjas lähetuskorralduses.

Punkti 6.3.4 muudetakse järgmiselt: praeguses sõnastuses „Teadusnõuniku ametikohal töötamise eelduseks on teadusmagistri-, soovitatavalt doktorikraad või vähemalt 4 aastane teadustöö kogemus (näiteks samaaegsed doktorantuuri õpingud).“ asendatakse „või“ „ja“-ga: „... töötamise eelduseks on teadusmagistri-, soovitatavalt doktorikraad ja vähemalt 4 aastane teadustöö kogemus.“ See sõnastus on rohkem kooskõlas seletuskirjas toodud põhjendusega ning vastab paremini töökoha kvalifikatsiooni vajadustele. Seletuskirjas on kirjas järgmiselt: „Valdkondliku teadustegevuse koordineerimisel on vajalik varasem teadustöö taust - orienteerumaks teadusmaastikul nii teemade kui uurimisgruppide kui asutuste lõikes. Teaduskorralduse ning valdkonnaspetsiifiliste protsesside tundmine võimaldab adekvaatselt konteksti tajuda. Teadusnõuniku ametikoht eeldab varasemat teadustöö kogemust ning teaduskraadi (soovitatavalt doktorikraadi) või vähemalt 4 aastast teadustöö kogemust (näiteks doktorantuuri õpinguid). Samuti asendatakse „teadusmagister“ sõnaga „magister“, kuna suurel osal hetkel doktorantuuriõpinguid läbivatel inimestel on magistri, mitte teadusmagistri kraad.

Punkt 6.3.8 kustutatakse. Selle kohaselt pidid teadusnõunikud tööle asuma mitte hiljem kui 1. august 2016. Esiteks on mõnel ministeeriumil, sealhulgas Haridus- ja Teadusministeeriumil, teadusnõuniku tööle võtmine võtnud veidi rohkem aega, kuid ei ole mõistlik neid seetõttu toetusest ilma jätta. Teiseks ei ole mõistlik takistada teadusnõuniku tööle võtmist ministeeriumitel, kes seda siiani veel soovinud ei ole.

Punktis 6.4.1. täiendatakse ühe alapunktina, mida tegevuse raames toetatakse. Lisatakse, et toetatakse teavitussürituste ja seminaride korraldamist. Rakendamise käigus on selgunud, et sellised seminarid ja teavitussüritused on TAI poliitika seire analüüside tegemiseks ja tulemuste levitamiseks väga vajalikud. Tegevuse sisuks on partnerite ja elluviija poolt tehtavate uuringute tulemuste laialdasem tutvustamine ja arutelu, aga ka uute uuringuvajaduste välja selgitamine uuringute plaani ette valmistavas etapis.“

Punktis 10. muudetakse eelarvet analoogselt Mobilitas Plussiga. Täiendatakse eelarvetabelit 10.2 rahastamisallikate lõikes. Muudetakse Euroopa Liidu ja riikliku kaasfinantseeringu vahelist jaotust toetatavate tegevuste lõikes ja ühtlustatakse see kõikidel tegevustel. Lisaks täiendatakse eelarvet punktis 10.3 selliselt, et omafinantseeringuga kulukohad on tehtud nõu alaridadeks ja eristatud on elluviija ning partneri kulud. Muudatus on eelkõige vajalik, et oleks eraldi real elluviija ja partnerite kohustusliku omafinantseeringuga read. RKF ja ERF omavaheline proportsioon on kõigis tegevustes ühesugune. Eelarve kogusummat vähendatakse 7 euro võrra seoses SA Archimedes tehtud tagasinõudeotsuse alusel alategevuses 6.

3. Eelnõu punkt 3 muudab „TeaMe+“ lisa ja kinnitab selle uue terviktekstina. **Lisas tehakse muudatused järgmistes punktides:**

Punkti 7.4 täiendatakse. Tegevus 3 juures lisatakse üks alategevus d) osaletakse rahvusvaheliste võrgustike töös ja kogutakse infot teiste riikide teaduse, tehnoloogia ja inseneria populariseerimise (STEM strateegiate) ning tegevuste kohta.

Kuna teadus- ja tehnoloogiapakti raames teaduse, tehnoloogia ja inseneeria populariseerimisse uute partnerite kaasamine ning koolide ja ettevõtete koostöö arendamine on tegevused, mille osas Eestis varasem kogemus puudub, on oluline olla kursis rahvusvahelisel tasandil toimuvaga. Nii näiteks on käesoleval aastal loodud kaks üleeuroopalist koostöövõrgustikku STEM Alliance ja STEM Coalition (STEM - Science, Technology, Engineering, Mathematics), millest esimene tegeleb haridusega koolide, õpetajate ja ettevõtete tasandil ning teine eesmärgiga koostöös erinevate riikide vahel arendada ja rakendada STEM hariduspoliitikaid. Oluline on osaleda nii nende kui võimalike tekkivate uute võrgustike töös kui ka tutvuda teiste riikide kogemusega läbi otsekontaktide.

Punktis 12 muudetakse eelarvet analoogselt Mobilitas Plussiga. Täiendatakse eelarvetabelit 12.2 rahastamisallikate lõikes. Muudetakse Euroopa Liidu ja riikliku kaasfinantseeringu vahelist jaotust toetatavate tegevuste lõikes ja ühtlustatakse see kõikidel tegevustel. Lisaks täiendatakse eelarvet punktis 12.2 selliselt, et omafinantseeringuga kulukohad on tehtud nõu alaridadeks ja eristatud on elluviija ning partneri kulud. Muudatus on eelkõige vajalik, et oleks eraldi real elluviija ja partnerite kohustusliku omafinantseeringuga read. RKF ja ERF omavaheline proportsioon on kõigis tegevustes ühesugune. Toetuse kogusumma ega käskkirja kogueelarve ei muutu.

Punkti 15 täiendatakse alapunktiga 15.6.5, mis kohustab elluviijat esitama rakendusüksusele järgneva eelarveaasta maksetaotluste esitamise prognoosi. See võimaldab rakendusüksusel paremini töövoogusid planeerida.

Punktis 16 ühtlustatakse aruandluse nõudeid teiste teaduse ja ka hariduse valdkonna toetuse andmise tingimustega.

III EELNÕU TERMINOLOOGIA, VASTAVUS PÕHISEADUSELE, SEADUSTELE JA EUROOPA LIIDU ÕIGUSELE

Eelnõus ei esine õigusaktides varem kasutamata termineid. Eelnõus sisalduvad muudatused on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseadusega, seadustega ning Euroopa Liidu õigusega.

IV EELNÕU MÕJUD JA KÄSKKIRJA RAKENDAMISEKS VAJALIKUD TÄIENDAVID KULUTUSED

Eelnõus tehtavad muudatused ei avalda mõju läbivatele teemadel (regionaalsele arengule, keskkonnahoiule, kodanikuühiskonna arengule, võrdsete võimaluste tagamisele, ühtsele riigivalitsemisele või infoühiskonna edendamisele).

Riigile ja maksumaksjale käskkirja rakendamine täiendavaid rahalisi kulutusi kaasa ei too. Eelnõu rakendamine võimaldab tegevuste vahendeid eesmärgipärast ja efektiivsemalt kasutamist.

V TEGEVUSE JÕUSTUMINE

Käskkiri jõustub üldises korras.

VI EELNÕU KOOSKÕLASTAMINE

Eelnõu kooskõlasid märkustega Kultuuriministeerium, Rahandusministeerium, SA Eesti Teadusagentuur ja SA Archimedes. Vaikimisi kooskõlastasid Riigikantselei, Keskkonnaministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Taivo Raud
teadusosakonna juhataja